

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук
Кафедра клінічної психології та психічного здоров'я

Савенкова І.І. Венгер Г.С.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«ПСИХОЛОГІЧНІ ІНТЕРВЕНЦІЇ (ТРЕНІНГ, КОНСУЛЬТУВАННЯ,
ПСИХОТЕРАПІЯ) У РОБОТІ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА»**

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності С4 Психологія спеціалізації «Клінічна психологія»**

Одеса – 2026

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
(Протокол № 10 від 26 лютого 2026 р.)**

Автори:

Савенкова І.І., завідувач кафедри психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор психологічних наук, професор.

Венгер Г.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Рецензенти:

Корсканова С.В., завідувач кафедри психології Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова., кандидат психологічних наук, доцент.

Мартинова Ю.Ю. доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат медичних наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № від . 2026 р.).
УДК: 378:159.97/.98: 615.851 (07)

Венгер Г. С. Савенкова І.І. Методичні рекомендації з дисципліни «Психологічні інтервенції(тренінг, консультування, психотерапія) у роботі клінічного психолога» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності С4 «Психологія» за ОПП «Клінічна психологія». – Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 2026. – 41 с

Методичні рекомендації містять систематизоване викладання навчальної дисципліни, завдання до практичних занять та виконання самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; висвітлюють загальні й окремі питання патопсихології відповідно до нових стандартів навчальної програми.

Подано анотацію дисципліни, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, індивідуальні навчально-дослідні завдання.

ЗМІСТ

Навчально-тематичний план дисципліни.....	3
Вступ.....	5
Анотація навчальної дисципліни.....	6
Опис навчальної дисципліни.....	9
Плани практичних занять та завдання до самостійної роботи	10
Технологічна карта дисципліни.....	18
Самостійна робота.....	22
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	23
Критерії оцінювання.....	24
Засоби діагностування результатів навчання.....	28
Питання до екзамену	29
Тести для самоперевірки.....	31
Рекомендована література.....	39

Навчально-тематичний план дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Теоретичні основи виникнення тренінгових технологій.												
Тема1. Передумови виникнення тренінгових технологій.	8	1	2			5	8	1	1			6
Тема2. Тренінгові технології в роботі клінічного психолога.	8	1	2			5	8		1			6
Тема 3. Тренінг як систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів.	8	1	2			5	8	1				8
Разом за змістовим модулем I	24	3	6			15	24	2	2			20
Змістовий модуль II. Практичний кейс проведення тренінгової роботи.												
Тема 4. Особистість тренера.	8	1	2			5	8		1			7
Тема 5. Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання.	8	1	2			5	8	1	1			7
Тема 6. Практичні кейси проведення тренінгової роботи в клініці.	8	1	2			5	8					7
Разом за змістовим модулем II	24	3	6			15	24	1	2			21

Змістовий модуль III. Розробка тренінгів асертивності і сенситивності у роботі клінічного психолога												
Тема 7. Тренінги асертивності. Психологічні маркери.	8	1	2			5	8	1	1		7	
Тема 8.. Тренінги сенситивності. Психологічні маркери.	8	1	2			5	8					7
Тема 9. Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії.	8	1	2			5	8		1			7
Тема10 Консультавання, психотерапія у роботі клінічного психолога.	8	1	2			5	8					7
Разом за змістовим модулем III	32	4	8			20	32	1	2		21	
ІНДЗ	10				10						10	
Усього годин	90	10	20		10	50	90	4	6		10	70

Вступ

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності С4 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Клінічна психологія», у якості допомоги при підготовці до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Психологічні інтервенції (тренінг, консультування, психотерапія) у роботі клінічного психолога».

Методичні рекомендації розроблені на підставі Закону України «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Положення про порядок подання навчально-методичних видань у державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського».

Методичні рекомендації містять рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; навчально-методичний план дисципліни, анотацію навчальної дисципліни; план практичних занять та завдання до самостійної роботи; технологічну карту дисципліни; індивідуальне навчально-дослідне завдання; критерії оцінювання за різними видами роботи, критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю; засоби діагностування результатів навчання; питання до екзамену; тестові завдання для перевірки знань; рекомендовану літературу.

Сподіваємося, що методичні рекомендації допоможуть студентам успішно підготуватися до практичних занять та засвоїти матеріал для самостійного опрацювання.

Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Психологічні інтервенції (тренінг, консультування, психотерапія) у роботі клінічного психолога»: сформувати у здобувачів систему спеціальних знань щодо методів роботи та проведенні психологічного тренінгу у роботі клінічного психолога, висвітлити особливості психологічного супроводу та специфіку роботи клінічного психолога, набути навички професійного консультування, оволодіти практичними кейсами психотерапії.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності клінічного психолога.

Дозвіл на використання ІІІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ІІІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки, а саме, опанувати знаннями про фактори розвитку психологічних труднощів і групи ризику щодо розвитку психічних розладів; про ефективність впливу промоційних та превенційних заходів.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; оволодіти навичками клінічного інтерв'ю, спостереження, аналізу наявної документації.

ПРН13. Уміти розпізнавати, усвідомлювати бар'єри прийняття рішень у професійній діяльності клінічного психолога, враховувати та мінімізувати їх вплив при виконанні трудових функцій.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- психологічні властивості клінічного психолога;
- спрямованість особистості клінічного психолога;
- особливості проведення психологічного тренінгу у роботі клінічного психолога;;
- алгоритм проведення психологічного тренінгу у роботі клінічного психолога;
- психологічні маркери консультування;
- практичні кейсові техніки в психотерапії.

уміти:

- застосовувати спостереження, клінічне інтерв'ю та тестування в роботі з клієнтами;
- надавати психологічну допомогу;
- проводити первинний скринінг;
- аналізувати власну діяльність;
- складати рекомендації в процесі психотерапії;
- використовувати алгоритм проведення консультування.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Психологія управління».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 04. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 08. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК 09. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні компетентності:

- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості; визначати мету та цілі психологічної роботи.
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності; обирати психодіагностичні інструменти та інтерпретувати результати.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації з клінічної психології) з використанням науково верифікованих методів та технік; обирати психологічні втручання різної інтенсивності.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; скеровувати за подальшою фаховою допомогою.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; вести документацію, в т. ч. електронну.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; оцінювати ефективність обраної стратегії та застосування промоційних та профілактичних інструментів.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність до рефлексії власного рівня професійної компетентності та потреб у її розвитку; планувати та реалізовувати професійний розвиток.

Міждисциплінарні зв'язки: «Основи ментального здоров'я та онтогенезу психічного розвитку людини», «Функція та специфіка роботи психолога в клініці», «Нейроанатомія та психофізіологія вищих психічних функцій», «Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація», «Реабілітаційна психологія».

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини ОПП Клінічна психологія	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Змістових модулів – 3	Спеціальність С4 Психологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		10год.	4
		Практичні, семінарські	
		20год.	6
		Лабораторні	
		0год.	0
		Самостійна робота	
		50год.	70
Індивідуальні завдання:			
10 год.	10		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% : 67%

для заочної форми навчання – 11% : 89%

Плани практичних занять та завдання до самостійної роботи

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1	Семінар «Передумови виникнення тренінгових технологій. та використання ІІІ у роботі клінічного психолога».	2	1
2	Дискусія »Тренінгові технології в роботі клінічного психолога, переваги та недоліки»	2	1
3	Діагностування «Психодіагностичні критерії для проведення тренінгової роботи»	2	
4	Вирішення практичних завдань «Особистість тренера».	2	1
5	Круглий стіл:» Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання».	2	1
6	Тренінг «Практичні кейси проведення тренінгової роботи в клініці.».	2	
7	Семінар «Тренінги асертивності. Психологічні маркери».	2	1
8	Дискусія «Тренінги сенситивності. Психологічні маркери.».	2	
9	Діагностування «Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії».	2	1
10	Вирішення практичних завдань «Консультування, психотерапія у роботі клінічного психолога».	2	
Разом		20	6

Практичні заняття

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи виникнення тренінгових технологій.

Практичне заняття 1. «Передумови виникнення тренінгових технологій.»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Виникнення тренінгових технологій.
2. Історія становлення тренінгового методу в психології.
3. Співвідношення понять «навчання», «групова психокорекція», «групова психотерапія» та «психологічний тренінг».
4. Переваги групової форми психологічної роботи.
5. Історія становлення тренінгових технологій. психоаналітична парадигма тренінгової роботи.
6. Специфіка тренінгової форми у роботі клінічного психолога.
7. Якісний рівень тренінгу в роботі клінічного психолога, типологія тренінгів.
8. Критерії результативності тренінгу у роботі клінічного психолога.
9. Особливості прояву темпераменту та характеру у клінічного психолога.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

1. Дати характеристику критеріям результативності тренінгу у роботі клінічного психолога.
2. Скласти таблицю щодо прояву різних форм виникнення тренінгових технологій.
3. Скласти таблицю щодо предмета, завдання та структури головних напрямків тренінгових технологій у клінічній психології.
4. Створіть картотеку публікацій з періодичної преси, в яких би розкривалася проблематика тренінгових технологій у клінічній психології.
5. Скласти анкету для соціального опитування «Складові професії клінічного психолога з урахуванням тренінгових технологій»
6. Написати есе на тему: «Клінічний психолог як практик у проведенні тренінгових технологій моїми очима»
7. Розробити проект «Передумови виникнення тренінгових технологій.»
8. Письмово дайте відповіді на наступні запитання.
 - Що розуміється під поняттям - «тренінгові технології»?
 - В чому виявляється індивідуальність особистості клінічного психолога?
 - Визначте відмінні ознаки особистості клінічного психолога.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 2 «Тренінгові технології в роботі клінічного психолога.»

Круглий стіл

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Тренінги сенситивності.
2. Релаксаційно-відновлювальні вправи, спрямовані на зняття психологічної напруги, втоми, тривожності.
3. Сенситивність: визначення поняття, види, ознаки.
4. Методичні маркери сенситивного тренінгу.
5. Розробка програми тренінгу сенситивності, за допомогою якої можна буде розвивати і вдосконалити властивості кожного окремого індивіда.
6. Ключові аспекти тренінгових технологій у роботі клінічного психолога: активність учасників, інтерактивність, структурована форма, спрямованість на розвиток, практична спрямованість.
7. Психологічні маркери тренінгових технологій у роботі клінічного психолога.
8. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми в тренінговій, консультативній та психотерапевтичній роботі.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

1. Скласти таблицю тренінгових технологій в роботі клінічного психолога.

2. Порівняти основні маркери тренінгу сензитивності з комунікативними тренінгами.
3. Поясніть, які основні маркери в роботі клінічного психолога.
4. Порівняйте психологічний портрет психотерапевта та клінічного психолога
5. Розкрийте значення синдрому професійного вигорання та методи його подолання.
6. Складіть схему основних тренінгових технологій у роботі клінічного психолога.
7. Мозковий штурм на тему: «Особистісні якості клінічного психолога у проведенні тренінгових технологій»

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 3. «Тренінг як систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів.»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Етапи розробки тренінгової програми. Цілі і завдання тренінгу.
2. Мотивація до участі в тренінгу.
3. Мета-аналіз популярних тренінгових програм.
4. Відповідальність у тренінговій роботі.
5. Зворотній зв'язок як складова успішного тренінгу.
6. Практичні вправи, моделювання ситуацій,
7. Тренінг як ефективний інструмент для: розвитку професійних компетенцій, особистісного зростання, формування нових навичок, покращення взаємодії в групі.
8. Практичні кейси в роботі клінічного психолога.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

1. Дати характеристику етапам проведення тренінгу у роботі клінічного психолога.
2. Скласти таблицю щодо систематичного набуття знань, умінь, навичок у тренінгу в роботі клінічного психолога.
3. Складіть тези чи стислий конспект до запропонованих питань: зміст роботи клінічного психолога, обладнання кабінету.
4. На основі вивчення теми «Тренінг як систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів.» скласти опорну схему основних понять.
5. Заповніть таблицю «Класифікація методів роботи клінічного психолога»

Назва методу роботи	Характеристика	Специфіка застосування

6. Оформіть психологічний словник з теми.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Змістовий модуль 2. Практичний кейс проведення тренінгової роботи.

Практичне заняття 4. Особистість тренера.

Семінар.

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Загальні вимоги до тренера.
2. Перспектива проведення тренінгів.
3. Психологічні маркери тренера. Імідж тренера.
4. Тренер як центральна фігура психологічного тренінгу.
5. Ролі тренера у взаємодії з групою. Вимоги до особистості тренера.
6. Характеристика професійної компетентності тренера.
7. Психологічні особливості особистості тренера при проведенні тренінгової роботи у клініці.
8. Професійно-значущі якості тренера групи, вимоги, що сприяють ефективності проведення тренінгових занять клінічними психологами.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Надати характеристику особистості успішного тренера.
2. Порівняти основні психологічні складові базових характеристик тренера в галузі клінічної психології. Стисло обґрунтуйте свою відповідь.
3. Розробити психологічний кейс індивідуальних характеристик успішного тренера.
4. Складіть словник психологічних термінів з даної теми на основі аналізу психологічної літератури.
5. Сформулюйте власні принципи роботи клінічного психолога при використанні тренінгових технологій.
6. Розробіть рекомендації клінічному психологу: що потрібно робити, щоб викликати довіру у пацієнтів.

Результати доповісти на практичному занятті.

7. Письмово надайте відповіді на наступні запитання:

- Що таке тренінгова діяльність клінічного психолога?
- Надайте тлумачення «тренінгова діяльність».
- Які існують принципи в роботі клінічного психолога?
- Які існують умови, що забезпечують об'єктивність і всебічність оцінки професійної діяльності клінічного психолога?
- Які існують критерії ефективності психологічної роботи у медичних установах?
- Назвіть вимоги до професійної компетентності клінічного психолога.
- Назвіть три аспекти які слід урахувати при розгляді критеріїв ефективності психологічної допомоги, що надається клінічним психологом пацієнтам.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 5. «Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання.»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Вимоги до ефективності тренінгу
2. Модель оцінки ефективності навчання Д. Кіркпатрика доповнена моделлю Д. Філіпса (ROI).
3. Типологія тренінгових груп та їх психологічні особливості.
4. Групова динаміка та її роль в процесі тренінгової роботи.
5. Підходи до моніторингу оцінки ефективності тренінгів.
6. Орієнтація на реальні потреби пацієнтів, наукова обґрунтованість, використання інтерактивних методів та створення сприятливої атмосфери для взаємодії.
7. Груповий психологічний тренінг в роботі клінічного психолога.
8. Основні критерії класифікації тренінгових груп.

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Дати характеристику тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання (зробити таблицю)
2. Проаналізувати психологічні особливості перебігу невротичних розладів, розробити тренінг щодо зниження показників тривожності та невротизації.
3. Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані на підвищення особистої продуктивності клінічного психолога.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 6. «Практичні кейси проведення тренінгової роботи в клініці» .

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Теоретичні розвідки вчених.
2. Практичні справи. Малкіна- Пих.

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Дати характеристику тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання (зробити таблицю)
2. Проаналізувати основні недоліки проведення тренінгів з пацієнтами при наявності ПТСР.
3. Сформулюйте основні закономірності проведення тренінгів.

4. Розробіть рекомендації, що потрібно робити, щоб підвищити мотивацію клінічного психолога при впровадженні тренінгових технологій.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Змістовий модуль 3. Розробка тренінгів асертивності і сенситивності у роботі клінічного психолога.

Практичне заняття 7. Тренінги асертивності. Психологічні маркери.

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Алгоритм складання тренінгу.
2. Практичні блоки тренінгу асертивності.
3. Рефлексія тренінгової програми.
4. Прогнозування подальшої роботи та наповнення тренінгів асертивності диференційним підходом.
5. Розвиток умінь, навичок у процесі тренінгу асертивності.
6. Недоліки та переваги тренінгів асертивності у роботі клінічного психолога.
7. Тренінг асертивності як ефективний засіб у роботі з різною нозологією пацієнтів.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Розробити тренінг асертивності.
2. Розробити тренінг сенситивності.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 8. «Тренінги сенситивності. Психологічні маркери».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Організаційна структура тренінгу сенситивності.
2. Практичні кейси в основі складання алгоритму тренінгу сенситивності.
3. Застосування тренінгів сенситивності в клінічній психології: подолання психічних розладів, робота з конфліктами, подолання стресостійкості, психотерапевтична корекція.
4. Тренінги сенситивності як важливий інструмент у клінічній психології, що сприяє розвитку емоційного інтелекту, покращенню міжособистісних стосунків та подоланню психологічних труднощів
5. Здатність до рефлексії власного рівня професійної компетентності та потреб у її розвитку; планувати та реалізовувати професійний розвиток.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів:

1. Розробити алгоритм проведення тренінгу сенситивності.
2. Розробити психодіагностичні критерії прояву розладів зрілої особистості та поведінки у дорослих.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 9. «Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Практичні вправи з арт-терапії в тренінговій роботі клінічного психолога.
2. Засоби арт-терапії, мета, завдання, обладнання.
3. Арт-терапевтичний простір для клієнта/пацієнта.
4. Можливості арт-терапевтичної роботи для тренінгу у роботі клінічного психолога.
5. Арт-терапія, як ефективний метод реабілітації пацієнтів.
6. Наслідки травм та посттравматичних розладів засобами арт-терапії у тренінговій роботі.
7. Арт-терапевтичні техніки надання психологічної допомоги засобами тренінгу в роботі клінічного психолога.
8. Арт-терапевтичні техніки роботи з Я-концепцією (самоповага, самоприйняття, самооцінка, самоцінність).

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Розробити алгоритм проведення тренінгу у напрямку арт-терапії для зняття рівня тривожності.
2. Розробити психодіагностичні критерії інтерпретації арт-терапевтичних проєктивних методик в рамках тренінгу.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

Практичне заняття 10. «Консультування, психотерапія у роботі клінічного психолога»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Алгоритм консультування, засоби та методи психотерапії у роботі клінічного психолога.
2. Тренінгова робота, інструменти підвищення стресостійкості у консультативній роботі клінічного психолога.
3. Тренінг комунікативних навичок, види консультування.
4. Практичні навички консультування у роботі клінічного психолога.
5. Психотерапевтичний процес у тренінговій роботі: переваги і недоліки.
6. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції у роботі клінічного психолога.
7. Комунікативні техніки консультативної роботи.
8. Кваліфікаційні вимоги до роботи клінічного психолога засобами

консультування та психотерапії.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Розробити алгоритм проведення консультацій з пацієнтами, які мають розлади адаптації.
2. Розробити алгоритм проведення консультацій з пацієнтами, які мають високий рівень тривожності.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендова література:

[1], [3], [5], [7], [9], [10], [12].

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<p>Семінар «Передумови виникнення тренінгових технологій та використання ШІ у роботі клінічного психолога».</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що є основною метою проведення тренінгів у клінічній психології? 2. У чому полягає сутність тренінгових технологій у роботі клінічного психолога.? 3. Які передумови виникнення тренінгових технологій та використання ШІ у роботі клінічного психолога? 4. Яка структура тренінгу на зменшення стресостійкості ? 5. У чому полягає проблематика запитів у тренінговій роботі клінічного психолога? 6. Що забезпечує успішність тренінгової роботи клінічним психологом? 7. У чому полягає сутність рефлексії в тренінговій роботі? 8. Яке значення основних правил роботи групи у тренінгу? 9. Які напрями сучасних тренінгів у сфері клінічної психології ви можете характеризувати? 10. Які основні психологічні маркери роботи клінічного психолога в тренінговій роботі? 	<p>Завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї з тренінгових технологій в роботі клінічного психолога. Потрібно привести якомога більше аргументів на користь «своїх» технологій. 2. Розробити презентацію успішної тренінгової технології для реабілітації військовослужбовців. Результати доповісти на практичному занятті. 	<p>На прак. занятті</p>
<p>Дискусія »Тренінгові технології в роботі клінічного психолога, переваги та недоліки»</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Зробіть порівняльний аналіз тренінгових технологій в роботі клінічного психолога, переваги та недоліки ? 2. Чому клінічному 	<p>Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї тренінгової технології в роботі клінічного психолога. Підготувати колаж або ресурсну карту для роботи з пацієнтами.</p>	<p>До наступ. практ. заняття</p>

	<p>психологу необхідні знання про тренінгові технології в процесі реабілітації?</p> <p>3. Які недоліки тренінгових технологій треба вдосконалити в роботі клінічного психолога?</p>		
<p>Діагностування «Психодіагностичні критерії для проведення тренінгової роботи»</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <p>1. Як вибір методів психодіагностики впливає на успішність професійної діяльності клінічного психолога для проведення тренінгової роботи?</p> <p>2. Які психодіагностичні критерії використовуються у роботі клінічного психолога?</p> <p>3. Чому саме психодіагностичні критерії застосовуються у проведенні тренінгової роботи?</p>	<p>Завдання.</p> <p>1. Оберіть психодіагностичний інструментарій для проведення тренінгу зі зниження стресостійкості.</p> <p>2. Опишіть вибір методів психодіагностики для успішного проведення тренінгу?</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті.</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p>Вирішення практичних завдань «Особистість тренера».</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <p>1. Які характеристики особистості потрібно враховувати тренеру для успішного проведення тренінгу?</p> <p>2. Завдяки чому можна стати ефективним тренером?</p> <p>3. Опишіть психологічні маркери особистості тренера.</p>	<p>Завдання.</p> <p>Складіть психологічний портрет особистості тренера. Які навички необхідні для практичного кейсу в тренінговій роботі?</p> <p>Результат доповіді на практичному занятті.</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p>Круглий стіл:» Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання».</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <p>В чому полягає ефективність тренінгової роботи з пацієнтами?</p>	<p>Завдання.</p> <p>Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані: на ефективність тренінгової роботи з пацієнтами</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p>Тренінг «Практичні кейси проведення тренінгової роботи в клініці.».</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <p>1. Як психологічні розлади впливають на поведінку учасника під час тренінгу?</p> <p>2. Схарактеризуйте специфіку клінічних розладів та їх вплив у тренінговій</p>	<p>Завдання.</p> <p>Розібрати практичний кейс з розладами поведінки під час тренінгової роботи.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>

	роботі. 3. Які труднощі виникають у поведінці під час проведення тренінгу в екстремальних умовах?		
Семінар «Тренінги асертивності. Психологічні маркери».	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Яка основна мета тренінгів асертивності? 2. Які психологічні маркери тренінгів асертивності? 3. Яка ефективність тренінгів асертивності в роботі клінічного психолога?	<i>Завдання</i> 1. Аналіз запитів, характеристик тренінгу асертивності. Проаналізуйте ефективність тренінгів асертивності в клініці. Обговоріть отримані результати в групі.	На прак. занятті
Дискусія «Тренінги сенситивності. Психологічні маркери.».	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Які основні вимоги до тренінгів сенситивності кв роботі клінічного психолога? 2. Які основні запити в тренінгах сенситивності? 4. Що таке сенситивність в роботі клінічного психолога?	<i>Завдання</i> 1. Розробіть тренінг сенситивності за структурним алгоритмом складання тренінгу. 2. Створіть презентацію тренінгу сенситивності в роботі клінічного психолога. Групи готують презентації власних тренінгів.	На прак. занятті
Діагностування «Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії».	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. В чому полягає ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії? 2. Які основні вимоги в роботі клінічного психолога з пацієнтами в рамках арт-терапії? 3. Які напрямки арт-терапії можуть використовуватися в тренінговій роботі з пацієнтами? 4. Які переваги арт-терапії в тренінговій роботі клінічного психолога?	<i>Завдання.</i> 1. Оберіть напрямок арт-терапії для ефективності тренінгової роботи з пацієнтами. 2. Опишіть вибір напрямку арт-терапії для успішного проведення тренінгу клінічним психологом? Результати доповіді на практичному занятті.	На прак. занятті
Вирішення практичних завдань «Консультування, психотерапія у роботі клінічного психолога».	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Консультативний процес в роботі клінічного психолога: структура, запити консультацій, рапорт, алгоритм проведення	<i>Завдання.</i> 1. Оберіть запит консультації у роботі клінічного психолога та опишіть алгоритм проведення. 2. Опишіть психотерапевтичний	На прак. занятті

	<p>консультування.</p> <p>2. Які основні запити в консультуванні у роботі клінічного психолога?</p> <p>3. У чому специфіка психотерапії у роботі з важкими пацієнтами?</p> <p>4. Які основні складові психотерапії у роботі з пацієнтами?</p> <p>5. Які чинники впливають на ефективність психотерапії в роботі з важкими пацієнтами?</p>	<p>напрямок в роботі клінічного психолога.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті.</p>	
--	---	---	--

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна	Форми контролю
1	Опрацювати та порівняти підходи до тренінгової роботи в Україні та за кордоном. <i>Підготувати письмовий огляд наукових статей (не менше 5 джерел 2020–2025 рр.).</i>	5	7	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	Вивчити концепції побудови тренінгів у роботі клінічного психолога <i>Описати можливості використання тренінгових технологій у роботі клінічного психолога.</i>	5	7	
3	Проаналізувати відмінності в підходах до створення тренінгових програм у роботі клінічного психолога. .	5	7	
4	Провести огляд сучасних тренінгів при роботі з травмою. <i>Підготувати міні-презентацію з аналізом сильних і слабких сторін тренінгових технік.</i>	5	7	
5	Розробити тренінг на вибір враховуючи послідовність структури.	5	8	
6	<i>Моніторинг ефективності тренінгових програм</i> Розглянути тренінги асертивності.	5	7	
7	Підготувати огляд наукових джерел (не менше 5 публікацій останніх 5 років). <i>«Тренінгові технології у центрах реабілітації»</i>	5	7	
8	Розглянути тренінги сенситивності.	5	7	
9	Розробити таблицю порівняння поведінкових розладів з прикладами у клінічній практиці. Клінічні кейси: аналіз тренінгових програм. <i>Описати один кейс за схемою: діагноз, симптоми, застосовані методи, результат.</i>	5	7	
10	Зробити презентацію тренінгових технологій на основі світових досліджень 2020–2025 рр.	5	7	
Разом		50	70	

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (план дослідження)

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Загальні поняття та терміни в тренінговій роботі клінічного психолога		
2	Аналіз тренінгових технологій		
3	Основні методи і підходи у тренінгах асертивності		
4	Психологічний супровід практичних тренінгів		
5	Розробка тренінгової програми для розвитку стресостійкості		
6	Вплив органічних уражень ЦНС на тренінгові методи впливу		
7	Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії		
8	Консультавання, психотерапія у роботі клінічного психолога		
9	Тренінг як систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів.		
10	Особистість тренера		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Критерії оцінювання
Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1	Здобувач виконує більшість завдань практичних занять і самостійної роботи; в цілому відповідає на поставлені запитання, але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, помиляється у використанні понятійного апарату.
	2	Знання здобувача є достатньо повними, студент самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	3	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, вміло працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1	Здобувач володіє знаннями, демонструє відповідні результати навчання, використовує їх у нестандартних ситуаціях, але допускає помилки; з похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	2	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами

		інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: розробка плану дослідження (за вибором)	0	Завдання не виконано. Не зараховуються роботи, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
	1...3	Завдання виконано формально, без виокремлення практичної, емпіричної частини дослідження плану.
	4...6	Завдання виконано з творчим підходом, містить розділ теоретико-методологічної частини дослідження, програми дослідження, обґрунтування використання психодіагностичного інструментарію.
	7...9	Завдання виконано, але всі розділи плану дослідження не розкрито в повному обсязі. Присутні помилки в розрахунках емпіричної частини дослідження, без достовірності отриманих результатів дослідження.
	10..12	Завдання виконано на належному рівні, але не простежується творчого підходу до написання бізнес-плану. Є огріхи в захисті роботи.
	13..14	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками, представлено з допомогою внесення до плану методів математичної обробки результатів дослідження, що забезпечує надійність та валідність дослідження.
Письмова робота	0..1	Здобувач не менше ніж на 30% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	2	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	4	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	5	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Для навчальної дисципліни «Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, на який у структурі оцінювання відводиться 20 балів. Кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали протягом вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка на екзамені не може бути меншою за кількістю накопичених ним балів:

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері юридичної психології . При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері юридичної психології, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо форм юридичної психології при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є

	системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок. Виявляє базові знання: має загальні уявлення про систему, структуру, функції та інструменти юридичної психології. На задовільному рівні володіє термінологією, може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень навчальних результатів за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну відсутність навчальних результатів за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ

Шкала оцінювання за всіма видами контролю (для екзамену):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен. Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, круглий стіл, презентація результатів самостійної роботи.

Питання до заліку

1. Предмет, задачі та мета вивчення дисципліни “Психологічні інтервенції (тренінг, консультування, психотерапія) в роботі клінічного психолога”.
2. Історичний нарис розвитку тренінгових технологій.
3. Алгоритм проведення ефективного тренінгу клінічним психологом.
4. Характеристика тренінгу сенситивності.
5. Характеристика тренінгу асертивності.
6. Особливості тренера в ефективності тренінгу.
7. Особливості складання тренінгу для зняття рівня тривожності.
8. Психологічний інструментарій, який використовується при складанні тренінгу.
9. Оцінка ефективності тренінгу для військовослужбовців з ознаками ПТСР.
10. Особливості психологічних рис тренера.
11. Передумови виникнення тренінгових технологій.
12. Особливості психотерапії як методу психологічної реабілітації.
13. Переваги групової форми психологічної роботи.
14. Історія становлення тренінгових технологій. психоаналітична парадигма тренінгової роботи.
15. Тренінг як форма активної групової роботи на стику основних напрямів.
16. Критерії результативності тренінгу у роботі клінічного психолога.
17. Техніки регуляції емоційного напруження.
18. Релаксаційно-відновлювальні вправи, спрямовані на зняття психологічної напруги, втоми, тривожності.
19. Методичні маркери сенситивного тренінгу.
20. Ключові аспекти тренінгових технологій у роботі клінічного психолога: активність учасників, інтерактивність, структурована форма, спрямованість на розвиток, практична спрямованість.
21. Тренер як центральна фігура психологічного тренінгу.
22. Ролі тренера у взаємодії з групою
23. Характеристика професійної компетентності тренера.
24. Психологічні особливості особистості тренера при проведенні тренінгової роботи у клініці.
25. Професійно-значущі якості тренера групи, вимоги, що сприяють ефективності проведення тренінгових занять клінічними психологами.
26. Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами, вимоги, модель оцінка ефективності навчання.
27. Групова динаміка та її роль в процесі тренінгової роботи.
28. Груповий психологічний тренінг в роботі клінічного психолога.
29. Тренінги асертивності. Психологічні маркери.
30. Недоліки та переваги тренінгів асертивності у роботі клінічного психолога.
31. Тренінг асертивності як ефективний засіб у роботі з різною нозологією пацієнтів.

32. Тренінги сенситивності. Психологічні маркери.
33. Організаційна структура тренінгу сенситивності.
34. Застосування тренінгів сенситивності в клінічній психології: подолання психічних розладів, робота з конфліктами, подолання стресостійкості, психотерапевтична корекція.
35. Тренінги сенситивності як важливий інструмент у клінічній психології, що сприяє розвитку емоційного інтелекту, покращенню міжособистісних стосунків та подоланню психологічних труднощів.
36. Ефективність тренінгової роботи з пацієнтами в рамках арт-терапії.
37. Практичні вправи з арт-терапії в тренінговій роботі клінічного психолога.
38. Засоби арт-терапії, мета, завдання, обладнання
39. Арт-терапевтичний простір для клієнта/пацієнта.
40. Можливості арт-терапевтичної роботи для тренінгу у роботі клінічного психолога.
41. Наслідки травм та посттравматичних розладів засобами арт-терапії у тренінговій роботі.
42. Арт-терапевтичні техніки надання психологічної допомоги засобами тренінгу в роботі клінічного психолога.
43. Арт-терапевтичні техніки роботи з Я-концепцією (самоповага, самоприйняття, самооцінка, самоцінність).
44. Консультації, психотерапія у роботі клінічного психолога.
45. Алгоритм консультування, засоби та методи психотерапії у роботі клінічного психолога.
46. Тренінгова робота, інструменти підвищення стресостійкості у консультативній роботі клінічного психолога.
47. Тренінг комунікативних навичок, види консультування. Практичні навички консультування у роботі клінічного психолога.
48. Психотерапевтичний процес у тренінговій роботі: переваги і недоліки.
49. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції у роботі клінічного психолога. К
50. Комунікативні техніки консультативної роботи. Кваліфікаційні вимоги до роботи клінічного психолога засобами консультування та психотерапії.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Який з наведених нижче навчальних заходів розроблений для моделювання ситуацій у реальному житті та покращення навичок міжособистісного спілкування?
 - а) лекції;
 - б) тематичні дослідження;
 - в) рольові вправи;
 - г) онлайн-вікторини.
2. Яка тренінгова діяльність передбачає активне обговорення тем учасниками, обмін досвідом та ідеями?
 - а) індивідуальна рефлексія;
 - б) групові дискусії;
 - в) модулі для самостійного вивчення;
 - г) письмові відповіді на запитання.
3. Яка основна мета айсбрейкерської діяльності на тренувальних заняттях?
 - а) ввести складні поняття;
 - б) сприяти згуртуванню та взаєморозумінню в команді;
 - в) оцінити знання учасників;
 - г) забезпечувати індивідуальний зворотний зв'язок
4. Який навчальний захід найкраще підходить для сприяння розвитку навичок вирішення проблем і креативності серед учасників?
 - а) перегляд навчальних відео;
 - б) мозковий штурм;
 - в) читання підручників;
 - г) виконання тестів із варіантами відповідей
5. Під час якого тренінгу учасники виконують певні ролі та розігрують сценарії, щоб зрозуміти різні точки зору?
 - а) презентації лекцій;
 - б) експериментальне навчання;
 - в) рольові вправи;
 - г) онлайн моделювання
6. Яка навчальна діяльність зосереджена на навчанні практичним навичкам через покрокові демонстрації чи навчальні посібники?
 - а) тематичні дослідження;
 - б) взаємонаставництво;
 - в) практичні заняття;
 - г) рефлексивне ведення щоденника
7. Який навчальний захід призначений для заохочення учасників до роздумів про свій досвід, цінності та переконання?
 - а) екскурсії;
 - б) ігри «Криголам»;
 - в) самооцінки;
 - г) вправи на уважність.
8. Яка основна мета практичних занять під час навчальних занять?

- a) сприяти пасивному навчанню;
- b) активно залучати учасників;
- v) перешкоджати співпраці;
- d) обмежити можливості участі.

9. Яка навчальна діяльність передбачає представлення інформації чи концепцій у офіційній обстановці експертом або обізнаною особою?

- a) мозковий штурм;
- б) лекції;
- v) вправи на формування команди;
- г) тематичні дослідження.

10. Яка навчальна діяльність найкраще підходить для розвитку співпраці, вирішення проблем і навичок спілкування серед учасників?

- a) індивідуальна рефлексія;
- б) вправи на формування команди;
- v) модулі для самостійного вивчення;
- г) письмові оцінки.

11. Яка основна мета кейсів під час тренінгів?

- a) ввести теоретичні поняття;
- б) надати реальні приклади та застосування;
- v) сприяти згуртуванню команди;
- г) сприяти саморефлексії

12. Яка навчальна діяльність спрямована на надання конструктивного зворотного зв'язку та керівництва від досвідчених осіб менш досвідченим учасникам?

- a) мозковий штурм;
- б) взаємонаставництво;
- v) рольові вправи;
- г) індивідуальна рефлексія.

13. Яка основна мета командоутворення під час тренінгів?

- a) для оцінки індивідуальної продуктивності;
- б) сприяти співпраці та довірі між членами команди;
- v) сприяти конкуренції серед учасників;
- г) надати теоретичні знання.

14. Хто був засновником методу психодрами?

- a) Курцберг;
- б) Левін;
- v) Морено;
- г) Роджерс

15. Слова «тренінг» походить від англійського «to train»

- a) латинського;
- б) іспанського;
- v) англійського.

16. Емоційний стан - це

- a) об'єднує настрої, внутрішні почуття, потяги, бажання, афекти й емоції;

б) стан емоцій;

в) емоції.

17. Психологічний тренінг – це

а) форма активного навчання навичкам поведінки;

б) групова психотерапія;

в) психологічний інструмент.

18. Для оцінки тренінгу як процесу необхідно з'ясувати:

а) емоційний стан учасників (комфортність);

б) вік та досвід тренера;

в) досвід учасників;

г) освіту організатора;

д) «сильні» і «слабкі» блоки.

19. Рефлексія – це

а) обмін почуттями та емоціями;

б) самовираження в групі;

в) метод самоаналізу знань і вчинків, їх значень та меж

20. Що очікувати від тренінгу?

а) натхнення;

б) мотивації;

в) практичний досвід

21. Рольова гра – це

а) обмін життєвими ролями;

б) обмін життєвими ролями;

в) відпрацювання варіантів поведінки в певних ситуаціях

21. Кому належить ця фраза: «Живи ніби завтра помреш, вчися ніби будеш жити вічно.»

а) Дейл Карнегі;

б) Махатма Ганді;

в) К.Г. Юнг

22. Ефективність – це

а) вимірювана здатність уникати помилок або марнування матеріалів, енергії;

б) кінцевий результат;

в) показник якості

23. Група методів, які спрямовані на розвиток здібностей до навчання та оволодіння будь-яким складним видом діяльності:

а) – анкетування;

б) – тренінг;

в) – рефлексія;

г) – навчання

24. Використання активних та інтерактивних методів роботи є:

а) – ознакою тренінгу;

б) – специфічною рисою тренінгу;

в) – ключовим елементом тренінгу;

г) – компонентом тренінгу

25. Навчальна спрямованість та систематична рефлексія – це:

- а)– ознака тренінгу;
- б) – специфічна рисою тренінгу;
- в) – ключовий елементом тренінгу;
- г) – компонент тренінгу

26. Основні правила, очікування, підготовка розкладу – це:

- а)– ознака тренінгу;
- б) – специфічна рисою тренінгу;
- в) – ключовий елементом тренінгу;
- г) – компонент тренінгу

27. Мета, учасники, зміст, методи, рамкові умови, тренер – це:

- а)– ознаки тренінгу;
- б) – специфічні рисою тренінгу;
- в) – ключові елементом тренінгу;
- г) – компоненти тренінгу

28. Умови успішності ефективного тренінгу:

- а) бути підготовленим;
- б) звертайте увагу на подання матеріалу;
- в) нейтралізуйте особисті недоліки;
- г) усі відповіді вірні

28. Недопустимо під час проведення тренінгу:

- а) порівнювати учасників між собою;
- б) визнавати, що кожен учасник має свій стиль навчання;
- в) опиратися на досвід учасників;
- г) створити можливість для обміну досвідом.

29. Ще не являється критерієм оцінки ефективності тренінгу:

- а) формування установок на зміну поведінки;
- б) анкетування;
- в) «інтерв'ю-вихід»;
- г) створення можливості для обміну досвідом

30. Скільки рівнів має модель Д.Кіпатріка:

- а) два;
- б) п'ять;
- в) чотири;
- г) три

31. Здатність людини керувати собою, самостійно визначати свій шлях свої цілі і цінності:

- а)-мотивація;
- б) спрямованість;
- в) активність;
- г) адаптація

Класифікація тренінгів за Б. Д. Карвасарським:

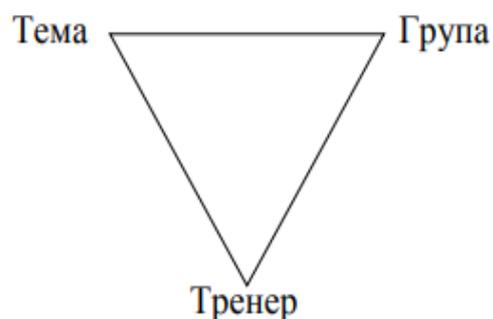
1. Тренінги, спрямовані на розвиток навичок саморегуляції. До них належать аутогенне тренування і тренінг біологічного зворотного зв'язку.

2. Комунікативні тренінги, до яких належать групові варіанти поведінкового і соціально-психологічного тренінгу
3. Тренінги, що стимулюють особистісний ріст. До них належать тренінгові заняття, що опираються на різне теоретичне підґрунтя і спрямовані переважно на розвиток окремих граней особистості учасників (саморозуміння, навички соціальної перцепції, усвідомлення сенсів, формування стратегії особистісного розвитку)
4. Навчальні тренінги – спрямовані впершу чергу на удосконалення навичок, необхідних для професій, де визначальним фактором є ефективність спілкування

Компоненти професійної кваліфікації тренера

Технічна компетентність - уміння трансформувати поставлену замовником мету в систему конкретних навчальних завдань, підібрати відповідні вправи, застосувати їх практично	Міжособистісна комунікативна компетентність – розвинуті комунікативні навички, спостережливість щодо групових процесів і вміння інтерпретувати їх, високий рівень усвідомлення себе та розуміння інших
Контекстуальна компетентність - володіння соціальним контекстом, у якому існує професія, не меншою мірою, ніж предметом тренінгу, розуміння, де та кого він навчає	Адаптивна компетентність - здатність передбачати зміни в професії та пристосовуватися до них
Концептуальна компетентність - володіння загальноприйнятими основами знань, на яких базується тренерська практика	Інтегративна компетентність - уміння цілісно та швидко приймати потрібні рішення, творчо ставитися до своєї діяльності

Модель Адлера

Можуть бути такі варіанти очікувань

Вербальне повідомлення замовника	Очікування замовника	Роль тренера
Нам слід детально обговорити всі мої проблеми з персоналом	Дай мені висловити власні думки, щоб краще їх зрозуміти	Психотерапевт, дзеркало
Тренінг має бути цікавим, щоб він сподобався учасникам	Хай там відпочинуть. Може, краще працюватимуть?	Комік, шоумен, тамада
Уважно вислухайте всі претензії та перекажіть мені	Попрацюйте громовідводом	Громовідвід, розвідник, шпигун

Модель В. Карікаш

Позиція тренера

Активно - дослідницька	<p>Керує роботою учасників, тобто. ставить програму навчання, правила, цілі, завдання, здійснює методичне забезпечення занять.</p> <p>2. Надає експертну допомогу учасникам з метою об'єктивно оцінити свою поведінку, наочно показати, як вона діє інших. Експертиза може здійснюватися через надання інформації з проблеми та через аналіз того, що відбувається.</p> <p>3. Проводить аналіз, узагальнення та здійснює коментування того, що відбувається у групі. Коментарі можуть мати характер: а) спостережень, які ведучий подає немає від себе особисто, а вигляді описи діяльності групи без висловлювання власних почуттів та оціночних суджень; б) перерахування та класифікації того, що відбувається у групі з використанням відповідного понятійного апарату; в) гіпотез, у яких ніби передбачається, що у групі може статися чому.</p> <p>4. Посередництво в організації та управлінні груповими процесами. Коли група зазнає труднощів, ведучий може втрутитися, використовуючи методи психологічного впливу. 5. Ведучий задає</p>
------------------------	--

	та виступає як зразок поведінки для учасників. Щирість у вираженні почуттів, участь у процедурах разом із групою.
Відповідальна	тренер відповідає за забезпечення психологічної безпеки учасників. Він гарантує своєчасну та безоплатну психологічну допомогу членам групи, якщо їхні проблеми та стани загострилися під впливом процесів, що відбуваються у групі, процедур, передбачених ходом тренінгової роботи. Якщо негативна динаміка зміни станів учасників зберігається за межами тренінгу, наприклад, загострення настає наступного тижня або два, то й тоді члени групи мають право звернутися до тренера за допомогою та підтримкою. (Особливо це важливо під час проведення особистісно орієнтованих тренінгів, які можуть суттєво позначитися на особистому житті та кар'єрі учасників, призвести до кардинальної перебудови їхніх міжособистісних та ділових відносин, розвитку неврозподібних станів).

Основні тренерські компетенції за Сідоренко

Технологічність	Вміння бути чітким, точним, полсїдовним: в описі концепції тренінгу, алгоритмів дій учасників, в організації і проведенні ігор та вправ.
Імпровізація	Здатність будувати нові концепції, вправи і метафори в ході тренінгу.
Управління мотивацією	Здатність створювати середовище, що надихає в тренінговому просторі.
Робота з спротивом	Направлення енергії протидії в енергію конструктивної дії.

«Тренер – це підйомний кран, учень – це будівля, що будується. Навіть ставши

вище крана, будинок потребує його, якщо хоче стати хмарочосом.»

Ашот Наданян

«Психам місце у лікарні. Серйозно, скільки можна використовувати це голлівудське кліше раз на раз? Вам не здається, що на цих посадах в основі лежить розрахунок, планування, адекватність, але ось проблема – адже це

потягне за собою необхідність пояснення, потрібно буде розкривати персонажа, але навіть паритися? Нехай буде крутий безумець і його вчинки виправдовувати не треба.»

Євген Баженов (BadComedian)

«Тренер має вчитися все життя. Якщо став черствим, перестав учитися – значить, перестав бути тренером. Час не обдурити. Акценти розставляє він. І вчить – теж.»

«Для мене минуле – це минуле. Я його беру в розрахунок лише в якості набутого досвіду.»

«Уміння раціонально використовувати свої фізичні та духовні можливості приходить лише з накопиченням досвіду, зі злістю.»

«Тренер – це творча особистість. А творча особистість має право на помилку.»

«Кожна техніка хороша якщо вона призводить до бажаної мети.»

«Компромісами справи не врятувати: потрібно піти на ризик сьогодні, бо завтра

може статися, що ризикувати вже не буде чим.»

«Свобода – це передусім бажання та можливість робити те, що не заборонено законом.»

«Я – прихильник стриманих оцінок, чи то перемоги або невдачі.»

«Витратити час та кошти на детальний, ретельний збір інформації вигідно – у майбутньому обов'язково дасть свої плоди.»

«Тренер не може подобатись всім учасникам. Це аксіома.»

«Тренер - це та людина, без якої цілі досягалися б набагато довше, болісніше або так і залишилися нереальними.»

«Тренер - це друг, який іноді знає вас і ваш характер краще, ніж ви самі.

Психолог, який завжди знайде вірні слова і дасть влучну пораду. Вчитель, що вкладає у ваш розвиток океан енергії і життєвого досвіду, щоб ви не повторювали помилок і рухалися до мети швидко та безпечно.»

«Програма – не гарантія успіху, але дає набагато більше шансів на нього, ніж стихійні дії.»

«Знання без кордонів»- Вільям Шекспір

«Навчання - це двигун професійного успіху» - Джон Коттер

«Знання - це єдине багатство, яке збільшується, коли його ділять» - Сократ

«Навчання - це карта до успіху» - Малькольм Форбс

«Тренування не призводить до ідеальних результатів, воно призводить до стабільних результатів» - Уоррен Баффет

10. Рекомендована література

Основна

1. Професійний стандарт «Клінічний психолог» (від 19.05.2025р. № 13, протокол № 26 (220) Національне агентство кваліфікацій України).
2. Венгер Г.С. Психологічний тренінг в роботі клінічного психолога: *навчальний посібник*. Миколаїв: «Ілліон», 2025. 250 с.
- 3.Славіна Н. С. Психологічне консультування : *навчально-методичний посібник*. Видання третє, перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2022. 180 с.
4. Безшейко В. Г. Психологічні інтервенції при посттравматичних стресових розладах із коморбідними психічними порушеннями з акцентом на покращення якості життя. *Архів психіатрії*. 2023. Т. 22, № 2. С. 7–10.
- 5.Бурдейна Ю. С., Яблонський А. І. Роль психологічних інтервенцій у підвищенні психологічного благополуччя внутрішньо переміщених осіб. *Габітус*. Вип. 58. 2024. С. 221–226.
- 6.Основи психологічної практики: *навчальний посібник*. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
- 7.Османова А. М., Хоруженко Г. В. Клінічна психологія: *навч. посібник*. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с.

Допоміжна

- 1.Борисова О. О. Інтрузії у формі флешбеків як ядерний маркер посттравматичного стресового розладу в учасників бойових дій. *Вісник Львівського університету*. 2023. Вип. 18. С. 10–20. (Серія психологічні науки).
- 2.Безшейко В. Г. Психологічні інтервенції при посттравматичних стресових розладах із коморбідними психічними порушеннями з акцентом на покращення якості життя. *Архів психіатрії*. 2016. Т. 22, № 2. С. 7–10.
- 3.Бурдейна Ю. С., Яблонський А. І. Роль психологічних інтервенцій у підвищенні психологічного благополуччя внутрішньо переміщених осіб. *Габітус*. Вип. 58. 2024. С. 221–226.
- 4.Основи психологічної практики : *навчальний посібник*. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
- 5.Османова А. М., Хоруженко Г. В. Клінічна психологія : *навч. посібник*. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с.
- 6.Психологічна інтервенція. *Робоча програма навчальної дисципліни*. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 10 с.
- 7.Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. Основи практичної психології : підручник. Київ : Либідь, 2019. 536 с.

- 8.Славіна Н. С. Психологічне консультування : навчально-методичний посібник. Видання третє, перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2022. 180 с.
- 9.Фаваз Данія, Крісті Оленік Інтеграція психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в молодіжні програмі, 2021. Відновлено з : https://era-ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/Instrumentariy_Intehratsiia_PZPSP_v_molodizhni_prohramy.pdf
- 10.Федько С. Л. Культуродоцільність психологічної допомоги: клінічні підстави. *Перспективи та інновації науки*. 2023. №1(19). С. 503–514.
- 11.Bondarenko, A., Gavrilyuk, D., Guretska, A., Kucherovska, N., Fedko, S. Emotional Trauma in Relationship : Consequences and Counseling Options Based on Approach, Indigenous to Ruthenian Culture Traditions. *EC Psychology and Psychiatry*. 2020. № 9. P. 1–12.
- 12.Psychological interventions implementation manual: integrating evidence-based psychological interventions into existing services. World Health Organization, 2024. 96 p. Restored from : <https://www.studocu.com/in/document/amity-university/applied-psychology/who-s-psychological-interventions-implementation-manual-1710777212/88505890>
- 13.Implementation guidance 2024 – psychological therapies for severe mental health problems, 2024. Restored from : <https://www.england.nhs.uk/long-read/implementation-guidance-2024-psychological-therapies-for-severe-mental-health-problems/>

Інформаційні ресурси

- 1.Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
- 2.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 3.Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
- 4.Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>